

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ארבעים וחמש דקות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה־20

בנושא החברה הישראלית - בין שבר לאיחוי) (25x2) – 50 נקודות

פרק שני: ספרי קריאה (1x50) – 50 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

שני הפרקים בבחינה הם חובה.

ענו על השאלות על פי ההוראות האלה:

מן הפרק הראשון (שירה) ענו על שתי שאלות.

מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענו על שאלה אחת.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימת יצירות.

(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי.

ד. הוראות מיוחדות:

(1) רשמו בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(3) שמו לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה

השאלות

פרק ראשון – שירה

(שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי")

ענו על שתיים מן השאלות 1 - 6 (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

נערה מן הקטמונים (התד ארד) / מירי בן שמחון

נערה שחורה עם חטטים בפנים
עליזה אלפנדרי
במקום שנועד לאנשים אחרים
מכבסת את בגדיה
כמי שעושה הטוב בעיני אלהים
אחר כך תדיח רצפה
ותתקן פרחים באגרסל
היא מתאימה את צבע החלצה לחצאית
היא לא שמה על החטטים בפנים
היא שמה על זה שכבה עבה של "מיק אפ"
ולא רואים כל כך.
בכלל זכיותיה והצלחותיה לא תלויות בזה
היא מקפידה למלא את חובותיה לפי הסדר
ואמונה היטב על מי "בסדר" מי "לא בסדר".
מדי פעם יש לה התפרצות, אבל בצדק
בהתחשב בעבודה שכל כך הרבה אנשים לא יודעים איך להתנהג
זה הטבע שלה
היא לא סובלת את כל אלה שאומרים שטיות
שאין להם טעם
ושלא שומרים על הכבוד שלהם
אמא שלה מתה מהתקף לב כשהיתה קטנה
ואבא שלה שרת בבית ספר ממלכתי דתי על יד הבית
היא אוהבת את האח שלה יעקב
שהתקדם בחיים
והוא אדמיניסטרטור במחלקת המשק של האוניברסיטה
אחראי על כך וכך עובדים
שמקבלים את המשפחת מידו ונותנים לו כבוד.

היא כתבנית ומספיקה 120 מלים בדקה
 העבודה זה הדבר הכי חשוב בשבילה בחיים
 כל בקר ב־7:30 בדיוק רואים אותה בתחנה
 (יש לה קביעות וגם הפנסיה שלה מסודרת).
 בשעות הפנויות היא סורגת גופלנים
 שקנתה בעיר העתיקה בשבת.
 אשר מתקשר לפעמים מן המוסד
 אבל היא לא מראה לו פנים כל כך
 זה טוב בשביל שידע שהיא רצינית
 ושללא יחשב שהיא תסכים לפני החתונה.
 לפעמים היא יוצאת עם אח שלה יעקב לסרט
 מגלח למשעי ובגללים מצחצחות
 וכל השכונה רואה שהיא מבכה
 והשם שלה נשאר נקי.
 כלם בשכונה יודעים שעליזה היא בחורה ללא רגב
 אומרת "שלוש" ו"מה שלום הילדים"
 יודעת לתפר ויושבת בבית
 בחורה רצינית.
 יום יבוא והמזל שלה יבוא גם כן
 יבוא בחור לענין והיא תתחתן
 ותוליד ילדים שיגדלו בעזרת השם
 ויעריכו את האמא שלהם.

תארו את ההתנהגות של עליזה אלפנדרי, והסבירו את העמדה של המשוררת כלפי התנהגות זו.

2. לפניכם שיר בלי שם (המתחיל במילים "סלימה את דומעת") מאת אמירה הס.
 קראו את השיר וענו על השאלה שאחריו.

בית 1

סלימה את דומעת שם עדין ליד הפריז'ייר עם בלוק הקרח על
 העינים שלי
 זה היה בצרף הפח
 שום קוסם מארץ עוצו לי לאן לרוץ לא בא
 ממסמרת נפשי שלא תפרח
 עמדיתי ליד סלימה ולילה במעברה חלף מעלינו כמו צל כבד

בית 2

יש לילות שזכרון קקטוסים מעקצים בלשון ובגוף
כי אכלתי מפרי דעת הצבר

בית 3

הו ריח נרקיסים משכר
מושיך רגלי ילד לרוץ עמק בתוך בצת נחל קישון
וזרים בנדיו —
ריצת בקר חלומה אל לע הבצות המרהיב
הקיצתני אל בקר שפלו שכר ושעת בין שמשות אדירה חפנה אל תוכיה ילדה קלת גוף נושמת נוף פרוש לקל
גולה אל עולמו.

בית 4

הייתי עשונה משי טהור ומלמלה
ונפשי מסרקות בפרח מסרק שולמית

בית 5

מה לך סלימה טרם נולדת נספית אל זמים נקשים זאת עודך
נצו מתהפך לאשה בעולת איש, ילדה יתומה מאב
ואין לה חובק. נרק אני נצבתי לך מרחוק על שפת היאור
מאספת אותך אל תוכי גרה אסופית

בית 6

עיניך כה קטנות ויוקדות רגש סתום
כמו חד חנית
כמו יהלום מלטש
בין עיי חרבות שמחתך
עוד בך דקלים ועסיס התמר.

תארו את הופעתם של שלושה מתיאורי הטבע בשיר, והסבירו את תרומתם לעיצוב העולם הרגשי של הדוברת.

3. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

נְעִילָה / פרץ דרור בנאי

תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
לא עוֹד זֶר בְּעִירִי
כִּי לְוִיִּיתִי אֶת צְמִיחַת הַבְּתִים הָאֵלֶּה
עַד הִיִּיתִי לְמַתִּיחַת כְּבִישִׁים חֲדָשִׁים

תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמִשְׁךְ הַזֶּמֶן מֵעֲבָרִי
וְקִיּוּמִי פֹה שׁוֹב אֵינֶנּוּ מִתְּנָה
אֲנָשִׁים מְבַרְכִּים אוֹתִי בְּלִכְתִּי בְּרָחוֹב

יֵשׁ לִי יְדִידִים מְעַט
וְאֵף לֹא שׁוֹנֵא אֶחָד
וְאִם בְּכָל זֹאת מִיִּשְׁהוּ פֶּעַם יִתְרַגֵּז אוֹ יִטְרַד
אֲזַי לֹא נוֹרָא

אֲנִי מְדַבֵּר בְּשׂוֹפָה הַזֹּאת כְּאִלּוּ נולַדְתִּי בָּהּ
כִּכָּה זֶה בְּחַיִּים אִם מִתְּגַבְּרִים
וְדוֹחִים אֶת הַבֶּל הַשִּׁפְנָה
הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מִתְּנָה
וְהָאָדָם סוֹפּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוּמוֹ

על פי שיר זה, מה הם הרגשות של הדובר כלפי תהליך הקליטה בארץ? הסבירו והדגימו את דבריכם.

4. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו

תִּקּוֹן הָרִיחוֹת / ארז ביטון

מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי,
טַעַם עֵרֶק וְרִיחַ זַעֲפָרָן צוֹרֵב,
אֲנִי כָּבֵר לֹא אוֹתוֹ הַיָּלֵד,
אֲבוֹד בֵּין רִגְלִים שְׂמֻשְׁחָק סְנוּקֶר
בְּקִפָּה מְרֻקָּה
בְּלֵד.

עֲכָשׁוּ חֲבֵרִים
אֲנִי לוֹמֵד לֶאֱכֹל גְּלִידָה מִבְּדֻלָּה
מֵאוֹטוֹ שְׂמֻשְׁמִיעַ קוֹלוֹת שֶׁל צְפוּרִים
בְּעֶרֶב,

אָני לומד לפתח דלתות
בתבות נגינה עתיקות.

עכשו

נשים בטעם תות-שדה
מלמדות אותי להריח פריכות של שקספיר
מן המאה השבע עשרה
מלמדות אותי לשחק בחתול סימי
בתוך סלון ירק

חברים.

הסבירו והדגישו את המשמעות של הריחות והטעמים הנזכרים בשיר זה.

5. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

והגירת הורי / יהודה עמיחי

והגירת הורי לא נרגעה בי.
דמי ממשיך עדן לשקשק בדפנותי
גם אחר שקבר הנח הפלי על מקומו.
והגירת הורי לא נרגעה בי.
רוחות זמן רב על אבנים.
האדמה שוכחת צעדי דורכים בה.
גורל נורא. קטעי שיחה אחר חצות.
השג ונסיגה. לילה מזכיר יום משכיח.
עיני שהסתכלו זמן רב לתוך מדבר גדול
ונרגעו מעט. אשה אחרת. כללי משחק
שלא הסבירו לי היטב. חקי קאב וכבד.
עוד עכשו לבי, בקשי שיתבר
בלחם אהבתו היומיומית. הורי במו הגירתם.
על אם הדך, בה אני תמיד תום בלי אם,
צעיר מדי בשביל למות, זקן מדי למשחקים.
ועיפות חוצב וריקנות המחצבה בגוף אחד.
ארקאלוגיה של עתיד, בתי נכות
של מה שלא היה. והגירת הורי
לא נרגעה בי, ומעמים מרים למדתי
שפות מרות למען שתיקתי
בין הבתים, אשר דומים לאנחות תמיד.
וכבר עורקי וגם גידי כסבך

שֶׁל חֲבָלִים שֶׁלֹּא אֶתִיר. וְאַחֲרֵיכֶן
מוֹתִי וְסוֹף לְהִגִּירַת הַזֶּרֶם.

" [...] לִי לֵלָה מְזֻכָּר יוֹם מְשֻׁכָּח" (שורה 8).
תארו והסבירו על פי דברים אלה ועל פי השיר כולו את ההשפעה של הגירת ההורים על הדובר.

6. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריה.
ספור על הסבתא / אריה סיון

אֶתָּה רוֹצָה לְדַעַת מָה הָיָה פֶּה פֶּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה
לִפְנֵי הַכְּבִישׁ וְהַבָּתִּים וְאֵילָנוֹת הַסָּרְק?
חֹל הָיָה פֶּה פֶּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה, חֹל בְּתוֹלִי
וְסָבְתָךְ הָיְתָה הוֹלָכָת פֶּה מִתַּחַת לְשִׁקְמָה
5 וְצִפְרִים הָיוּ תוֹקְעוֹת מִקוֹרֵיהֶן בְּפָרִי הַלֵּא מוֹנֵן
וּמְצִינֹת מַעַל רֹאשָׁה אֶת צִיּוֹצֵי הַמִּלְחָמָה הַנוֹרָאָה מְכַל —
הַמִּלְחָמָה עַל שְׁטַח הַמַּחֲיָה.
וְסָבְתָךְ, עֲלָמָה תַּמָּה, חֲשֻׁבָה לְפִי תַּמָּה
כִּי אֵלֹהֵי הַן סִימְפוֹנִיּוֹת מִפְּלָאוֹת
10 לְכַבּוֹד הַשַּׁחַר הַבּוֹקֵעַ מִחֲדָשׁ,
אוֹלֵי אֶפִּילוֹ לְכַבּוֹדָהּ.
וְזֶה הֵבִיא אוֹתָהּ לְהִתְיָשֵׁב פֶּה, בְּמָקוֹם הַזֶּה —
וְאֵת הַשָּׂאָר אֶתָּה יוֹדֵעַ, בְּנֹדָאִי.

הסבירו והדגימו את התרומה של הקולות ושל הנופים המתוארים בשיר בבניית משמעותו.

פרק שני – ספרי קריאה (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7 – 9.

7. הכלב היהודי / אשר קרבניץ

כותרת הספר "הכלב היהודי" משקפת את נקודת התצפית של דמות המספר ברומאן.
הסבירו והדגימו את התרומה של נקודת התצפית הזאת לבניית משמעות הספר.

8. קלקידן/דורית אורגד

קלקידן מתמודד עם קשיים ועם אתגרים אישיים וחברתיים.
הסבירו והדגו קביעה זו באמצעות שלושה אירועים ברומאן.

שימו לב: על שאלה 9 אפשר לענות או על פי **הכלב היהודי** / אשר קרביץ או על פי **קלקידן/ דורית אורגד**.

9. הסבירו והדגו מה מיוחד בעיניכם בספר שקראתם.
בתשובתכם התייחסו לשניים מההיבטים האלה: רקע, קונפליקטים, מפגש בין עולמות, דרך עיצוב מרכזית.

בהצלחה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך